

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az euróövezet gazdaságpolitikája (2019) (kiegészítő vélemény)

(COM(2018) 759 final)

(2020/C 47/17)

Előadó: **Petr ZAHRADNÍK**

Elnökségi határozat:	2019.5.14.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (1) bekezdése és az eljárási szabályzat végrehajtási rendelkezései 29. cikkének a) pontja
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.10.17.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.10.30.
Plenáris ülés száma:	547.
A szavazás eredménye: (mellette/jellene/tartózkodott)	137/0/4

Preambulum

Ez a vélemény egy nyomonkövetési csomag részét képezi, mely két – az éves növekedési jelentés (COM(2018) 770 final), illetve az euróövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlás (COM(2018) 759 final) tárgyában kidolgozott – véleményből áll. Céljuk az EGSZB korábbi javaslatainak ⁽¹⁾naprakészé tétele és részletesebb kidolgozása az EU-val és az euróövezettel kapcsolatos legfrissebb fejlemények és gazdasági előrejelzések, valamint a jelenlegi európai szemeszter keretében közzétett jelentések és ajánlások alapján. A csomag tartalmazza az uniós civil társadalom átfogó gazdaság-, szociál- és környezetpolitikai hozzájárulását az európai szemeszter következő, 2019. novemberben kezdődő ciklusához. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy a szemeszter következő, őszi csomagjában és az ezt követő intézményközi döntéshozatali folyamat során vegyék figyelembe ezeket az észrevételeket.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az elmúlt években kedvezően alakult az EU és az euróövezet gazdasága. Ugyanakkor teljes mértékben tudatában van azoknak a kockázatoknak, amelyek e növekedési pálya megfordulását idézhetik elő. Megjegyzi, hogy az EU és az euróövezet gazdasága jelenleg a szokásosnál nagyobb mértékben ki van téve a külső kockázatok hatásának. Ezzel összefüggésben a brexit – különösen ha megállapodás nélkül történik –, valamint a kereskedelmi háborúk eszkalálódása alapvető bizonytalansági tényezőnek tekinthető.

1.2. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy az EU és az euróövezet gazdaságpolitikájának legfőbb feladata most a recesszió kockázatának csökkentése, valamint az, hogy az EU gazdaságát a fenntartható növekedés irányába terelje. Ezért elengedhetetlen, hogy a költségvetési politika az Európai Központi Bank expanzív monetáris politikáját egy pozitív költségvetési irányvonallal kísérezze az euróövezetben és az EU-ban, a költségvetési fegyelem elveinek tiszteletben tartása mellett. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy sürgősen meg kell erősíteni az ellenálló képességet és meg kell őrizni a jövőbeli növekedés lehetőségét, és ezzel nem késlekedhetünk.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a beruházások jelenleg gyorsabb ütemben növekednek, mint az EU és az euróövezet GDP-je, minek következtében 2018-ban 20,5 %-os beruházási arányt sikerült elérni, ami 2008 óta a legmagasabb érték (akkor 22,8 % volt). Mindazonáltal úgy véli, hogy a beruházási igények sokkal nagyobbak, és hogy több forrásra van szükség e beruházási szakadék áthidalása érdekében mind a köz-, mind a magánszférában, különös tekintettel arra, hogy Kínában és az Egyesült Államokban e beruházások szintje magasabb.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleményei: „2019. évi éves növekedési jelentés (HL C 190., 2019.6.5., 24. o.), valamint „Az euróövezet gazdaságpolitikája (2019) (HL C 159., 2019.5.10., 49. o.).

1.4. Az EGSZB ugyanakkor teljes mértékben tudatában van annak, hogy ez a gazdasági fejlődés nem egységesen ment végbe az Unió és az euróövezet egész területén, és hogy a konvergencia terén elért haladás továbbra sem kielégítő mértékű. A fenntarthatóság kérdése szintén egyre összetettebb kihívást jelent az EU számára.

1.5. Az EGSZB üdvözlöi, hogy a költségvetési fegyelem jelentős javulása nagyobb költségvetési expanzió felé nyit utat, feltéve, hogy a költségvetéssel kapcsolatos valamennyi prudenciális szabályt betartják. Ez a lehetőség az egyes tagállamok és az egész EU szintjén egyaránt nyitva áll. Az EGSZB tudomásul veszi a konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszközre irányuló javaslatot, amely egy kísérleti projekt a költségvetési politikának az euróövezet szintjén történő megerősítésére, valamint azt, hogy ez az eszköz szoros kapcsolatban áll a reformtámogató programmal. Az EGSZB arra számít, hogy a konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszköz és a reformtámogató program jelentős támogatást nyújt majd az euróövezeten belül és az euróövezeten kívüli országokban végrehajtott reformokhoz és beruházásokhoz. Az EGSZB azonban általánosságban úgy véli, hogy a 2021–2027-es időszakra szóló többéves pénzügyi keretre vonatkozó európai bizottsági javaslat nem feltétlenül lesz elegendő a kiemelt programok sikeres végrehajtásához, és ismételten kéri, hogy növeljék az e célra fordított erőforrásokat.

1.6. Ugyanakkor az EGSZB a célirányos beruházási stratégiákkal társuló, hatékony strukturális reformok folytatása mellett emel szót, és emellett támogatja és nagyra értékeli, hogy a jelenlegi gazdasági és politikai prioritások keretében tiszteletben tartják a „bűvös háromszöget”, amelynek alapját a beruházások támogatása, a strukturális reformok végrehajtása, valamint a költségvetési felelősség és prudencia alkalmazása közötti egyensúly és kölcsönös függés képezi. A közpénzek korlátozott mennyiségére való tekintettel az EGSZB hangsúlyozza, hogy életbevágóan fontosak a magánberuházások, amelyek hosszú távú növekedésének közvetlen feltétele a hiteles gazdaságpolitika és a költségvetési egyensúlyhiányok csökkentése. A bankunió és a tőkepiaci unió hatékonyabb és rugalmasabb tőkeáramlás révén hozzájárulhat a beruházások növekedési ütemének felgyorsításához. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki e két unió fennmaradó elemeinek késedelmes megvalósítása miatt.

1.7. Az EGSZB körültekintően és aggodalommal állapítja meg, hogy az EU-ban és az euróövezetben hatalmas makrogazdasági egyensúlyhiányok tapasztalhatók. Arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy közös erővel törekedjenek arra, hogy a külső egyensúlyhiányok problémájának orvoslásával kapcsolatos tagállami álláspontok közelebb kerüljenek egymáshoz, figyelembe véve többek között azt, hogy a jövőben nagyobbak lesznek a külső kockázatok.

1.8. Az EGSZB az elszámoltathatóság és a szubszidiaritás elvéhez hasonlóan teljes mértékben támogatja azt az elvet, hogy a beruházásoknak és a reformoknak együtt kell járniuk.

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai gazdasági prioritásoknak most nagyobb hangsúlyt kellene fektetniük a belső kereslet támogatására. Ugyanakkor úgy véli, hogy az áru- és szolgáltatáskereskedelem – uniós szinten igen kedvező – külső egyenlegét jobban és több tagállam között kellene elosztani.

1.10. Az EGSZB határozottan támogatja az egységes belső piac működésének és egységességének javítására irányuló tevékenységek folytatását, különösen azokban a szegmensekben, amelyek még nem estek át nagyobb mértékű integráción, illetve azokban, amelyekben centrifugális tendenciák figyelhetők meg. Aggodalommal veszi tudomásul a munkaerőhiány problémáját, valamint a készlet-ereslet és -kínálat közötti összhang hiányát.

2. Háttér

2.1. Az euróövezet és az Európai Unió jelenlegi gazdasági fejlődése: az Európai Bizottság tavaszi és nyári előrejelzései

2.1.1. Az Európai Unió és az euróövezet gazdasága immár sorozatban a hetedik éve növekszik, de az előrejelzések a gazdasági teljesítmény jövőbeli romlásának jeleit mutatják. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ez a növekedés az Unió és az euróövezet egész területén egységes. Az Európai Bizottság tavaszi és nyári előrejelzései szerint az Unió és az euróövezet gazdaságának növekedési pályája valószínűleg idén és jövőre is fennmarad, az üteme viszont lassulni fog; a nyári előrejelzések a lassulás kockázatának növekedését jósolják.

2.1.2. Ez a lassulás nagyrészt a külső környezetnek tudható be, és annak, hogy az Unió korlátozottan képes fenntartani rekordszintű exportvolumenét. A főbb kockázati tényezőket a brexit hatásai – különösen, ha az megállapodás nélkül történik meg – és a világgazdaságban zajló kereskedelmi háborúk eskizálódása jelentik; ezek ma erősebben érzékelhetők, mint például egy évvel ezelőtt.

2.1.3. A legjelentősebb endogén tényezők között szerepelnek többek között a társadalmi és környezeti fenntarthatóság elérésével kapcsolatos nehézségek, az, hogy az EU-n belüli konvergencia terén elért előrehaladás nem kielégítő mértékű, valamint a bevételek és a javak kiegyensúlyozatlan eloszlása. A fontosabb ágazatokban (például az autóiparban vagy az energiaágazatban) végbemenő változások szintén jelentősen tekinthetők. A hitelállomány növekedésének várható lassulása – a növekedés az előző évi 3,7 %-ról 2019-ben 3,0 %-ra csökkent – némi aggodalomra adhat okot ⁽²⁾.

⁽²⁾ Az Európai Bizottság 2019. tavaszi gazdasági előrejelzései.

2.1.4. Az euróövezet 2019. évi gazdaságpolitikájáról szóló véleményében⁽³⁾ az EGSZB figyelmeztetett egy újabb gazdasági válság kockázataira, és arra ösztönözte az európai és a nemzeti hatóságokat, hogy e kockázatok azonosítása és az európai gazdaság ellenálló képességének megerősítése céljából összehangolt megközelítést alkalmazzanak, többek között figyelembe véve azt, hogy a nagy európai gazdaságok közül kettő ez év második felében recesszióba fordulhat.

2.1.5. Miközben a beruházások növekedési üteme és volumene megközelítette vagy el is érte a válság előtti szintet, az EU-ban és az euróövezetben a beruházási igények továbbra is magasabbak, mint a beruházások valós szintje; e tekintetben mind az EU-ban, mind az euróövezetben tartós beruházási hiányról beszélhetünk. A beruházások növekedésének a következő időszakban várható erőteljes lassulása is aggodalomra ad okot. 2018-ban az EU-ban a befektetések 3,7 %-kal nőttek az előző évhez képest; a becslések szerint idén és jövőre az EU-ban és az euróövezetben is csak 2,3 %-os növekedés várható. 2018-ban a beruházások aránya a GDP 20,5 %-át tette ki, ami 2008 óta (22,8 %) a legmagasabb szintet jelenti⁽⁴⁾. A jövőre nézve ezen a területen is szükség lenne arra, hogy Európa sokkal több pénzeszközt biztosítson, többek között a stratégiai szempontból fontos tevékenységek és ágazatok számára, amelyek világviszonylatban hosszú távon versenyelőnyt biztosíthatnak Európának.

2.1.6. A foglalkoztatás jelentős mértékben nőtt, olyannyira, hogy számos tagállam munkaerőhiánnyal küzd, ami ezáltal gátolja növekedési potenciáljukat. Ugyanakkor ez a helyzet arra ösztönöz, hogy egyrészt felgyorsítsák az olyan gazdasági tevékenységek automatizálásán és virtualizációján alapuló innovációs folyamatokat és eljárásokat, amelyekhez nincs szükség fizikai, manuális vagy képesítés nélküli munkaerőre (gazdasági függetlenedés), másrészt pedig fokozzák a munkaerő új kihívásokra való felkészítését, továbbá a strukturális munkanélküliség problémáját orvosló megoldások kutatását. Ezenfelül a munkaerőpiac tekintetében jelentős eltérések vannak a tagállamok között: egyes tagállamokban a munkanélküliségi ráta továbbra is 10 % feletti, és a fiatalok munkanélkülisége sok esetben riasztó szintet ér el. Szintén aggodalomra adhat okot a dolgozói szegénység problémája és az, hogy néhány tagállamban a reálbérek alig növekednek vagy akár csökkennek is.

2.2. Költségvetési politika

2.2.1. A költségvetési fegyelem javulása igen alacsony kamatlábak mellett kedvező feltételeket teremt a finanszírozáshoz, valamint egyes tagállamokban lehetőségeket ad költségvetési támogató intézkedések elfogadására, ami kedvezően hat vissza a belföldi keresletre. Az EGSZB hozzáfűzi, hogy a felelős költségvetési politika a költségvetési bevételi oldalára is vonatkozik, így az adócsalás elleni hatékony küzdelemre, amely további forrásokat biztosíthat az állami beruházások finanszírozásához.

2.2.2. Az euróövezet költségvetési szerepének megerősítéséhez is lehetőségeket teremt; a konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszközre⁽⁵⁾ irányuló javaslat fontos lépést jelent ebbe az irányba. Ez az eszköz a különböző tagállamokban végrehajtott reformokhoz és beruházásokhoz nyújtott pénzügyi támogatásnak köszönhetően hozzá fog járulni a gazdasági és monetáris unió (GMU) gazdasági ellenálló képességének növeléséhez. Az EGSZB megismétli a 2020 utáni többéves pénzügyi keretről szóló véleményében⁽⁶⁾ már kifejtett álláspontját, mely szerint a 2021–2027-es többéves pénzügyi keretre vonatkozó javaslatban nem áll rendelkezésre elegendő költségvetési forrás, ami a strukturális reformokra vagy az euróövezeten belüli konvergencia és versenyképesség előmozdítására szánt előirányzatokat is érinti. Az Európai Parlamenttel és a Régiók Bizottságával egyetemben az EGSZB is kérte, hogy a következő többéves pénzügyi keret forrásai ériék el a GNI 1,3 %-át.

2.2.3. Legfontosabb elemének az ezen eszköz által támogatandó reformokkal és beruházásokkal kapcsolatos stratégiai iránymutatások kidolgozásához szükséges keretnek kell lennie. Az Európai Bizottság javaslata⁽⁷⁾ alapján az EU Tanácsa (az eurócsoportban folytatott vitát követően) az egész euróövezetre vonatkozóan stratégiát határoz meg a reformokkal és beruházásokkal kapcsolatos prioritásokról. Ezzel párhuzamosan az EU Tanácsa az euróövezet egyes tagállamaihoz címzett kiemelt országspecifikus iránymutatásokat tartalmazó ajánlást fogad el azokkal a reformokkal és beruházásokkal kapcsolatban, amelyeket a konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszköz keretében nyújtott támogatásokkal kell elősegíteni.

2.3. Gazdaság- és monetáris politika

2.3.1. Az elkövetkezendő időszakban, de legalábbis középtávon a célirányos beruházási stratégiákhoz kapcsolódó és a költségvetési felelősségteljes megközelítésével párosuló, a fenntartható fejlesztés elveit tiszteletben tartó hatékony strukturális reformok képezik az EU, az euróövezet és az egyes tagállamok gazdaságpolitikájának alapkövét.

2.3.2. Az eurócsoport csúcstalálkozója egy dokumentumot tettek közzé, amely áttekintést ad az euróövezet helyzetéről és kilátásairól⁽⁸⁾. Az euro nemzetközi státuszának megerősítését célzó erőfeszítésekkel összefüggésben az euróövezetről is vitát folytattak⁽⁹⁾. Úgy tűnik, hogy az euróövezet tagjainak száma még tovább bővíülhet, mert Bulgária tavaly komoly erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy megtegye a közös európai valuta használatához szükséges hivatalos lépéseket, és idén Horvátország is nekilátott ennek. Az EGSZB ezzel párhuzamosan arra biztatja az euróövezeten kívüli tagállamot, hogy dolgozzanak ki és hajtsanak végre reális terveket annak biztosítására, hogy a közeljövőben csatlakozzanak az euróövezethez.

⁽³⁾ HL C 159., 2019.5.10., 49. o.

⁽⁴⁾ Forrás: Eurostat.

⁽⁵⁾ Term sheet on the Budgetary Instrument for Convergence and Competitiveness, eurócsoport, 2019. június 14. (jelenleg csak angol nyelven áll rendelkezésre).

⁽⁶⁾ A 2020 utáni időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről szóló EGSZB-vélemény releváns következtetéseket tartalmaz a költségvetési források hatékony felhasználására vonatkozóan (HL C 440., 2018.12.6., 106. o.).

⁽⁷⁾ COM(2019) 354 final.

⁽⁸⁾ COM(2019) 279 final.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye: „Úton az euro erősebb nemzetközi szerepe felé” (HL C 282., 2019.8.20., 27. o.).

2.3.3. Az euróövezet megerősítéséhez hozzájáruló legújabb intézkedések közül feltétlenül meg kell említeni például az Egységes Szanálási Alapra vonatkozó közös biztosítás megvalósítását, amelynek alapelemeit már 2012-ben jóváhagyták, és amely ezzel együtt az Európai Stabilitási Mechanizmus szerepét is megerősítette. Meghatározásra kerültek az európai betétbiztosítási rendszer létrehozását célzó intézkedések, ami a bankunió kiteljesedéséhez hozzájáruló egyik legfontosabb eredmény. Az euróövezeti konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszköz körvonalait úgy határozták meg, hogy az illeszkedjen az Unió jövőbeli költségvetésének keretéhez. Bár történt némi előrelépés az euro nemzetközi szerepének megerősítése terén, sokkal többet lehetne tenni a tagállamok és az európai intézmények erőfeszítéseinek összefogásával.

2.4. Strukturális politika és reformok

2.4.1. A lehetőségekhez mérten az egyes tagállamok egyedi igényeire összpontosító, idei országspecifikus ajánlásokból egyértelműen kitűnik, hogy a beruházási támogatások, a strukturális reformok végrehajtása és a felelős költségvetési politikák bevezetése alkotta „bűvös háromszög” érvényesítésére törekszenek.

2.4.2. A világgazdasági kockázatok növekedésével összefüggésben az uniós gazdaságok strukturális hiányosságainak és problémáinak megoldása, e gazdaságok ellenálló képességének megerősítése és hosszú távú növekedési potenciáljának kiaknázása érdekében (a tagállamok és az egész EU szintjén) meg kell határozni a legfontosabb reformokat, valamint fel kell gyorsítani és fokozni kell ezek megvalósítását.

2.4.3. Cél továbbá, hogy szimmetrikusabb módon sikerüljön helyreállítani az egyensúlyt az Unióban és az euróövezetben. A makrogazdasági egyensúlyhiányok szükséges korrigálása rendkívül változatos formákat ölt. A külső egyenlegükkel és főként a folyó fizetési mérlegükkel kapcsolatos problémák mellett egyes országokban a makrogazdasági egyensúlyhiányok egyéb megnyilvánulásai tapasztalhatók, amelyek például a köz- és a magánszféra nagyfokú eladósodottságát, az ingatlanárak dinamikus emelkedését, a fajlagos munkaköltségek növekedését, illetve a külső egyensúlyhiányok legkülönfélébb formáit érintik.

2.4.4. A strukturális reformok az egységes belső piac környezetének és minőségének javítását, valamint az említett piacra irányuló politika és a tagállamokban végrehajtott strukturális reformok kiegészítő jellegének növelését is magukban foglalják, szem előtt tartva, hogy a lehető legmagasabb fokú összhangot kell elérni.

2.5. Az euróövezet kormányzása

2.5.1. Az országspecifikus ajánlások utasításokat és iránymutatásokat is tartalmaznak a gazdasági és monetáris unió teljesítményének és kormányzásának, valamint az euróövezeti gazdaságok ellenálló képességének – az euróövezet gazdaságpolitikájáról szóló 2019. évi ajánlással összhangban történő – megerősítéséhez, továbbá a társadalmi felzárkóztatás területén elért eredményeknek a szociális jogok európai pillérével összhangban történő megszilárdításához. Mindenesetre úgy tűnik, hogy az Európai Unió ismét egy olyan szakaszba lép, amikor a gazdaságpolitikai intézkedések szorosan kapcsolódnak az euróövezet környezetéhez, és amikor az a tény, hogy nem tagja az euróövezetnek, nagyobb marginalizációs kockázatot jelenthet az érintett tagállam számára, különösen amikor a jelek szerint egyre erőteljesebben nyilvánul az a szándék, hogy az euróövezet megerősített pozíciót töltsön be a jövőbeli többéves pénzügyi keretben. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy egyensúlyt kell teremteni a GMU valamennyi pillére között, amint azt az „Új elképzelések a gazdasági és monetáris unió kiteljesítésére” című véleményében⁽¹⁰⁾ is megfogalmazta.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB szerint az európai gazdaság állapota most, amikor újra kellett osztani az uniós intézmények kulcspozícióit, sokkal kedvezőbb, mint amilyen az Unió fontos pozícióira történő legutóbbi hasonló kinevezési folyamat idején, 2014-ben volt. Ugyanakkor azonban az EGSZB teljes mértékben tisztában van azokkal a kockázatokkal (lásd a 2.1.1–2.1.3. pontot), amelyek megfordíthatják ezt a fejlődést, és a jövőbeli gazdasági fejlesztések fényében szemléli a leküzdendő stratégiai kihívásokat.

3.2. Az euróövezetben a növekedés sosem volt különösebben erős. Jelenlegi lassulása (melyet a gazdasági klímára vonatkozó gyenge szeptemberi mutató is megerősít), valamint a válságkockázati tényezők erősödése azonban mostantól arra kellene hogy sarkallja az uniós intézményeket és a tagállamokat, hogy intézkedéseket hozzanak az európai gazdaságpolitika fő céljainak elérésére, azaz arra, hogy hatékony intézkedésekkel megelőzzék az általános recesszió visszatérését és arra, hogy az EU és az euróövezet gazdaságát a fenntartható növekedés irányába tereljék. Ennek érdekében elengedhetetlen a költségvetési politika és a monetáris politika összehangolása. Az Európai Központi Bank szerint a következő időszakban nem lehet szigorítani a – jelenleg rugalmas – monetáris politikán, mivel ez negatív hatással lenne a gazdasági növekedésre. Így is van azonban mozgástér egyfajta növekedésbarát költségvetési politika számára. A jelentős folyófizetésimérleg-többlettel rendelkező tagállamoknak nagyobb mértékű költségvetési kiigazításról kell gondoskodniuk, amely – feltéve, hogy a fenntartható beruházások megvalósulnak – további előnyöket hozhat gazdaságaik és társadalmi számára. Az EGSZB véleménye szerint a jelenlegi helyzet kezelésére képes gazdaságpolitika három pillérét a növekedést és különösen a beruházásokat ösztönző monetáris politika és költségvetési politika, valamint a gazdasági ellenálló képességet erősítő strukturális reformok kell, hogy képezzék.

⁽¹⁰⁾ HLC 353., 2019.10.18., 32. o.

3.3. Az EGSZB ezért egyetért azzal, hogy meg kell erősíteni az Unió és az euróövezet gazdaságának ellenálló képességét azokkal a világvizonylatban jelentkező negatív tényezőkkel szemben, amelyek világszerte veszélyeztetik a zökkenőmentes kereskedelmet és beruházást lehetővé tevő feltételeket, növelik a bizonytalanságot és nehezebbé teszik a nemzetközi pénzügyi piacokon érvényesülő feltételeket. Az EGSZB javasolja, hogy az európai gazdaság középtávú prioritásai nagyobb mértékben irányuljanak a belső kereslet kielégítésére. Ugyanakkor az áru- és szolgáltatás-kereskedelem rendkívül kedvező külső egyenlegét jobban és több tagállam között kellene elosztani. E tagállamok közül sokaknak kell alapvető strukturális reformokat végrehajtaniuk, mert jelenlegi teljesítményeik egy sor versenyképességi mutató tekintetében nagy kockázatot hordoznak ebből a szempontból.

3.4. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy sürgősen meg kell erősíteni az európai gazdaság ellenálló képességét és jövőbeli növekedési potenciálját, és hogy ennek most jött el az ideje. Ha a gazdasági teljesítmények viszonylag rövid időn belül romlanak, az kielezheti a meglévő strukturális problémákat és gyengeségeket, az ezekkel járó társadalmi következményeket is beleértve. A költségvetéssel kapcsolatos felelős magatartás szempontjából alapvető fontosságú megtalálni a nagyon törekeny és finom egyensúlyt egyrészt a súlyosan eladósodott országok által az adósságrátájuk csökkentése és a költségvetési tartalékok képzése érdekében tett erőfeszítések, másrészt a költségvetési szempontból szufficités vagy semleges országok azon képessége között, hogy költségvetési mozgásterület – többek között közösségi jellegű – beruházási célokra kiaknázzák.

3.5. Az EGSZB üdvözli a konvergenciát és a versenyképességet szolgáló költségvetési eszközre irányuló javaslatot. Mindazonáltal kéri, hogy ezt az eszközt a közeljövőben konkrétan határozzák meg, és alakítsanak ki funkcionális kapcsolatot ezen eszköz és azon másik között, amelyre a reformtámogatási program keretében a közelmúltban tettek javaslatot. Különösen fontos, hogy a reformtámogatási program úgy legyen képes számottevő támogatást biztosítani az euróövezetbe nem tartozó országokban végrehajtandó reformokhoz és beruházásokhoz, hogy közben az euróövezetben ne veszélyeztesse a konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszköz konkrét céljait. Az EGSZB kéri továbbá, hogy az Európai Bizottság átlátható mutatókat vezessen be a konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszköz teljesítményeinek és eredményeinek értékeléséhez. Ebben az összefüggésben az EGSZB határozottabb kötelezettségvállalásra szólítja fel az Európai Parlamentet, a szociális partnereket és a civil társadalmat az „Új elképzelések a gazdasági és monetáris unió kiteljesítésére” című véleményében ⁽¹¹⁾ foglalt következtetések fényében.

3.6. Az EGSZB nagyon pozitívnak tartja, hogy a konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszköznek az európai szemeszternek is szerves részét kell képeznie, mert a nyújtott támogatást mindenekelőtt az említett európai szemeszter keretében tett ajánlásokra kell irányítani.

3.7. Az EGSZB egyetért a konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszköz fő céljával, vagyis azzal, hogy az euróövezeti reformok és beruházási tervek koordinációjának megerősítése révén nagyfokú konvergencia elérésére és a versenyképesség javítására törekszik. E cél elérése érdekében az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság határozzon meg tervet a pénzügyi eszközök országok közötti, átlátható módszerrel történő elosztására vonatkozóan.

3.8. Az EGSZB üdvözli, hogy az ideai országspecifikus ajánlások rendkívül jól illeszkednek a célirányos beruházási stratégiák igényeihez. Ezenfelül az országspecifikus ajánlásoknak és általában véve az európai szemeszternek a jövő évtől kezdve az Unió stratégiai gazdasági iránymutatásainak szerepét kell betölteniük, mivel az Európa 2020 stratégia lejár és nincs más utód a láthatáron. Ebben az összefüggésben az európai szemeszternek tiszteletben kell tartania a szociális jogok európai pillérének és a 2030-ra szóló fenntartható fejlődési stratégiának a célkitűzéseit is.

3.9. Az EGSZB tudomásul veszi és üdvözli az eurócsoport június 21-i értékelő csúcstalálkozójának következtetéseit ⁽¹²⁾, amelyen nemcsak annyi történt, hogy objektív módon leírták, hogy az euróövezet hogyan fejlődött az öt elnök 2015-ös jelentése óta, hanem mindenekelőtt új célokat is lefektettek, amelyek többek között arra irányulnak, hogy az Unió jövőbeli többéves pénzügyi keretében számottevően növeljék az euróövezet súlyát.

3.10. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy az euróövezet 2019 őszén teljesen más, mint amilyen pontosan 10 évvel ezelőtt volt, amikor olyan példátlanul súlyos válsággal kellett felkészületlenül szembenéznie, amellyel az akkor rendelkezésére álló felszereltséggel nem tudott sikeresen megküzdni. Az elmúlt négy-öt évben azonban az euróövezet megállta a helyét. Levonta a válság tanulságait és továbbra is erre törekszik. Így például nem elég, ha néhány évre előre tud tervezni, az is fontos, hogy ténylegesen el tudja különíteni az európai gazdaság ellenálló képességének növeléséhez szükséges forrásokat (amire nem mindig kerül sor).

3.11. Az EGSZB úgy véli, hogy egyrészt ez az időszak betetőzi az euróövezet gépezetéhez tartozó strukturális elemek bevezetésének időszakát, amelyek nagymértékben és kegyetlenül hiányoztak a válság idején, másrészt hogy ugyanakkor az Unió ambíciózusan halad előre azzal, hogy az euróövezet költségvetési pozíciójának jelentős mértékű megerősítésére törekszik (mind az európai monetáris integráció hívei, mind annak ellenzői szinte teljesen egyetértenek abban, hogy az jelenleg még nagyon nem kielégítő). A javasolt reformtámogatási program az európai beruházásstabilizáló eszközzel együtt olyan kísérleti projektté válhatna, amelynek alapján az euróövezet jelentősen és döntő mértékben befolyásolni tudja a jövőbeli európai költségvetés formáját. Amennyiben ez a gyakorlatban is megvalósul, egyes fejezeteinek (akkor is, ha ezek száma jelenleg nagyon kevés) csak az euróövezet tagjai számára kellene elérhetőnek lenniük.

⁽¹¹⁾ HL C 353., 2019.10.18., 32. o.

⁽¹²⁾ COM(2019) 279 final.

3.12. Az EGSZB úgy véli, hogy a folyó fizetési mérleg tekintetében a tagállamok helyzete továbbra is teljesen eltérő az Unió területén, és ezek az eltérő helyzetek a gazdaságpolitikai eszközök és célok szempontjából nem konszenzusos értelmezésekkel is társulnak. Bár sok ország, amely korábban krónikus folyófizetési mérleg-hiánnyal küzdött, jelentősen csökkentette deficitjét, az is igaz, hogy több tagállamnak még tetemes folyófizetési mérleg-többlete van. Fontos, hogy az országok e két csoportja közelebb kerüljön egymáshoz, máskülönben nagy a kockázata annak, hogy az európai gazdaság kétébességes lesz, amely jelenség tartósan is fennmaradhat. A konvergenciafolyamatok keretében a deficitesek országok esetében még több intézkedést kellene hozni az országok versenyképességének és termelékenységének támogatása érdekében (az európai szemeszter keretében használt mutatóknak megfelelően), a szufficites országok esetében pedig inkább a globális keresletet ösztönző tényezőkre kellene összpontosítani, például a színvonalas munkahelyek létrehozására kedvező hatással lévő, nagyobb volumenű beruházások megvalósítása révén.

3.13. Az EGSZB egyetért a 2019–2020-as időszakra vonatkozó országspecifikus ajánlások általános céljával, vagyis azzal, hogy a tagállamokat gazdaságaik korszerűsítésére ösztönözzék, és ezáltal megerősítsék növekedési potenciáljukat és növeljék ellenálló képességüket. Nem szabad megfeledkezni az egyes országok között fennálló – olykor jelentős – társadalmi-gazdasági különbségekről. Gazdasági fejlődésük rendkívül egyenlőtlen, ami komolyan gátolja jövőbeli gazdasági növekedésüket. Kulcsfontosságú továbbá, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését és a társadalmi kohézió növelését célzó eszközöket aktiválják.

3.14. Az EGSZB úgy véli, hogy a beruházásoknak és a reformoknak párhuzamosan kell haladniuk, ami a 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozó többéves uniós pénzügyi keret végleges elfogadásának idején különösen fontos. Emellett a tagállamoknak maradéktalanul tiszteletben kell tartaniuk az elszámoltathatóság és a szubszidiaritás elvét. Bár az EU költségvetése nem csodaszer a beruházás terén feltárt összes igény kielégítésére, erőforrásainak megfelelő célzottsága jelentős mértékben hozzájárulhat az azonosított beruházási hiányok orvoslásához, amelyekről részletesen szó esett az idei országspecifikus ajánlásokban. Ebben az esetben is szorosabb kapcsolatot lehet létesíteni az EU jövőbeli költségvetése és az európai szemeszter között, aminek köszönhetően a korlátozott pénzeszközöket jobban össze lehet kötni a valós igényekkel, tiszteletben tartva a teljesítménykritériumot és a számszerűsített eredménykritériumát.

3.15. A közpénzek korlátozott mennyiségére tekintettel az EGSZB hangsúlyozza, hogy a magánszektorbeli beruházások életbevágóan fontosak, és azok hosszú távú növekedéséhez közvetlen feltétel a hiteles gazdaságpolitika és a költségvetési egyensúlyhiányok csökkentése.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Figyelembe véve a gazdaság, a kereskedelem és a beruházás területén világszerte uralkodó bizonytalanságot, egyre nagyobb szükség van arra, hogy az Unió az egységes belső piac működésének megerősítése révén önfenntartóvá váljon. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a piac megfelelő működése és egységessége hozzájárulhat egyes azonosított egyensúlyhiányok megszüntetéséhez. A szolgáltatások piacán viszonylag alacsonyabb az integráció szintje; a technológiai szempontból új tevékenységek esetében fennáll annak a veszélye, hogy megfelelő jogszabályok nélkül ezek csak egyes országokban terjednek el, ami azt jelenti, hogy a különböző tagállamokban elfogadott megoldások egymással összeegyeztethetetlenek lesznek az EU-ban. A bankunióknak és a tőkepiaci unióknak köszönhetően a szabad tőke mozgásának úgyszintén hatékonyabbá és rugalmasabbá kell válnia. Az EGSZB ugyanakkor aggodalmát fejezi ki a bankunió és a tőkepiaci unió fennmaradó elemeinek megvalósításában elszenvedett késedelem miatt. A tervezett pénzügyi unió az alternatív finanszírozási formák és lehetőségek előmozdításának fontos platformja. Az egységes belső piac szükséges integrációjával kapcsolatban a munkaerőpiacon, valamint az adózás és az adószabályok területén van a legnagyobb mozgástér (a közvetlen adók esetében a tagállamok kizárólagos autonómiával rendelkeznek).

4.2. Az EGSZB üdvözli, hogy az európai szemeszter idén nagy hangsúlyt helyez a beruházási tevékenységekre, ami hozzásegítette a tagállamokat ahhoz, hogy beruházási prioritásaikat nagyobb mértékben koncentrálják azokra a területekre, ahol a makrogazdasági jövedelmezőség aránya a legmagasabb; ugyanakkor a tagállamokban és az egész Unióban olyan szabályozási és strukturális akadályokat azonosítottak, amelyek az európai gazdaság hosszú távú növekedési potenciálját kiaknázatlanságának kulcs tényezői.

4.3. Az EGSZB véleménye szerint az egészséges és racionális beruházási stratégiához elengedhetetlenül fontos a vállalkozói bizalmi légkör, a kiszámíthatóság és a jogbiztonság légköre, a jogállamiság és a társadalmi igazságosság teljeskörű tiszteletben tartása mellett.

4.4. Az EGSZB továbbra is úgy véli, hogy a túlzott adminisztratív teher jelentős akadályt képez. A megoldás talán a közszolgáltatások digitalizációs rendszereinek elfogadásában rejlik; a digitalizációt jogosan tekintik a termelékenység, a versenyképesség és a növekedés kulcs tényezőjének. Ennek végrehajtásakor tiszteletben kell tartani a társadalmi konszenzust és az e célból lefolytatott társadalmi párbeszéd eredményeit.

4.5. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy a beruházások volumenének növekedését jelenleg a szakképzet munkaerő hiánya és a készségek terén a kínálat és a kereslet között meglévő eltérés is gátolja.

4.6. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a beruházási tevékenységeket egyre inkább intenzív kutatási és innovációs tevékenységekkel kapcsolják össze; nemcsak a befektetett pénzeszettek volumenéről van szó, hanem a megvalósított beruházások minőségi paramétereinek jelentős javításáról is. Ugyanakkor a beruházási szükségletek volumene területenként változó az EU-ban; a tőkebefektetési igények nemcsak a fejlődésben lemaradt régiókban jelentősek, hanem a nagy technológiai változásokon áteső régiókban, valamint azokban a régiókban is, amelyek egy adott ágazatban világviszonylatban az élen járnak és e pozíció megőrzésére törekszenek.

Kelt Brüsszelben, 2019. október 30-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*
Luca JAHIER
